

# ‘Nitraat-onrust’ biedt kans voor meer robuuste landbouw

Het ontwerp 7<sup>e</sup> actieprogramma nitraat heeft afgelopen weken flink stof doen opwaaien. Frits van der Schans en Peter Leendertse van adviesbureau CLM nemen onderdelen van het actieprogramma onder de loep en schetsen knelpunten en kansen.

## OPINIE

Door Frits van der Schans en Peter Leendertse

**H**et ontwerp 7<sup>e</sup> actieprogramma nitraat zou aan alle kanten rammelen en middelvoorschriften bevatten die onuitvoerbaar zijn, is de kritiek. LTO is gestart met een campagne tegen het ontwerpplan en BO akkerbouw wil met ketenpartijen en onderzoeksorganisaties een alternatieve aanpak opstellen.

In het ontwerp actieprogramma staan enkele harde data waarbij 1 oktober het meest in het oog springt. Op die datum moet het verplichte vanggewas zijn ingezaaid. Dat is een knelpunt omdat een vaste datum niet past bij de grote variatie aan gewassen en weersomstandigheden. Dat bleek ook dit jaar door een late maisoogst. Een vaste datum maakt het onmogelijk dat agrariërs altijd hun gewassen op het optimale moment kunnen oogsten. Daarom lijkt het verstandiger een maximale periode tussen oogsten en inzaai van vanggewas vast te leggen.

### Duurzaam bouwplan

Het ontwerp bevat een extensiever bouwplan met een rotatieschema met 1 op 4 rustgewas (en 1 op 3 in 2027) op alle percelen. Daarnaast de verplichte teelt van een vanggewas

op 60% van het bedrijfsareaal zand- en lössgrond. Met een extensiever bouwplan kunnen minder vaak hoogrenderende gewassen worden geteeld. Op de lange termijn is zo'n bouwplan goed voor de landbouw. Het draagt bij aan een hoger organische-stofgehalte, is goed voor bodemleven en klimaat, beperkt ziekten en plagen, en vermindert bodemverdichting en nitraatuitspoeling.

### Te luchtig

Maar op korte termijn zijn er ook nadelige economische effecten. Daarover doet het ontwerp te luchtig met de woorden: 'Alternatieve gewassen en alternatieve verdienmodellen kunnen worden ontwikkeld om deze inkomstendaling deels te ondervangen'. Extensievere bouwplannen zijn belangrijk voor de toekomst van de Nederlandse landbouw. Wanneer bedrijfsleven en overheid gezamenlijk de financiële kant oppakken, zijn ze economisch rendabel te maken en worden het ook echt duurzame bouwplannen.

Het ontwerp actieprogramma schrijft langs watergangen, met

**Het 7<sup>e</sup> actieprogramma nitraat kan een succes worden als overheid, bedrijfsleven en ketenpartijen samen hiervoor verantwoordelijkheid nemen.**



FOTO: HANS BANUIS

name langs kwetsbare waterlopen, teeltvrije zones en bufferstroken van 2 tot 5 meter voor. De verschillende breedtes zijn gebaseerd op de (beoogde) effecten op waterkwaliteit en afhankelijk van grondsoort, drainage en geteeld gewas. Bufferstroken dragen niet alleen bij aan de waterkwaliteit (nitraat én gewasbeschermingsmiddelen) maar ook aan (functionele) biodiversiteit. Daardoor bieden ze ook kansen. De lagere economische opbrengst kan worden gecompenseerd met een vergoeding voor biodiversiteitsherstel vanuit de markt.

Uit metingen blijkt dat de waterkwaliteit (nitraatgehaltes) vooral in specifieke gebieden en gewassen niet toereikend is. Extra aandacht

daarvoor is logisch en dan dringt de vraag zich op of alle teelten daar nog wel passen. Maar als telers hun intensieve gewassen gaan verplaatsen naar regio's waar nu de waterkwaliteit voldoende is, zal daar die kwaliteit afnemen. Zo'n verplaatsing brengt een goede waterkwaliteit in heel Nederland weinig dichterbij. We zullen dus verder en breder moeten kijken.

### Financieel aantrekkelijker

Binnenkort wordt een nieuw GLB vastgesteld en dat biedt kansen om maatregelen in het actieprogramma financieel aantrekkelijker te maken. Daarnaast wordt het mestbeleid fundamenteel gewijzigd (melkveehou-

derij volledig grondgebonden en intensieve veehouderij volledige mestverwerking), waardoor akkerbouwers en tuinders enkel bewerkte meststoffen kunnen gebruiken. En de gebiedsgerichte aanpak van stikstof kan een impuls geven aan extensievere bouwplannen in de directe omgeving van Natura2000-gebieden.

Maatregelen in het actieprogramma moeten robuust en uitvoerbaar zijn. Een verdere verbetering van het bedrijfsmanagement is altijd goed, maar niet voldoende. Een duurzaam bouwplan en bufferstroken zijn noodzakelijk en bieden (op termijn) kansen.

Het 7<sup>e</sup> actieprogramma kan een succes worden als overheid, bedrijfs-

**Vanggewas zaaien in mais. Samen met onder andere extensievere bouwplannen en teeltvrije zones draagt dit bij aan een robuustere landbouw.**

leven en ketenpartijen samen hiervoor verantwoordelijkheid nemen en zorgen voor de financiering van maatregelen en omschakeling naar duurzamere bouwplannen. Want de kosten van het beleid mogen niet enkel op het bordje van de boer liggen en de verantwoordelijkheid voor het beleid ook niet enkel bij de overheid.

□ **Frits van der Schans is senior adviseur Duurzame Veehouderij en Peter Leendertse is teamleider Duurzame Teelt bij CLM**